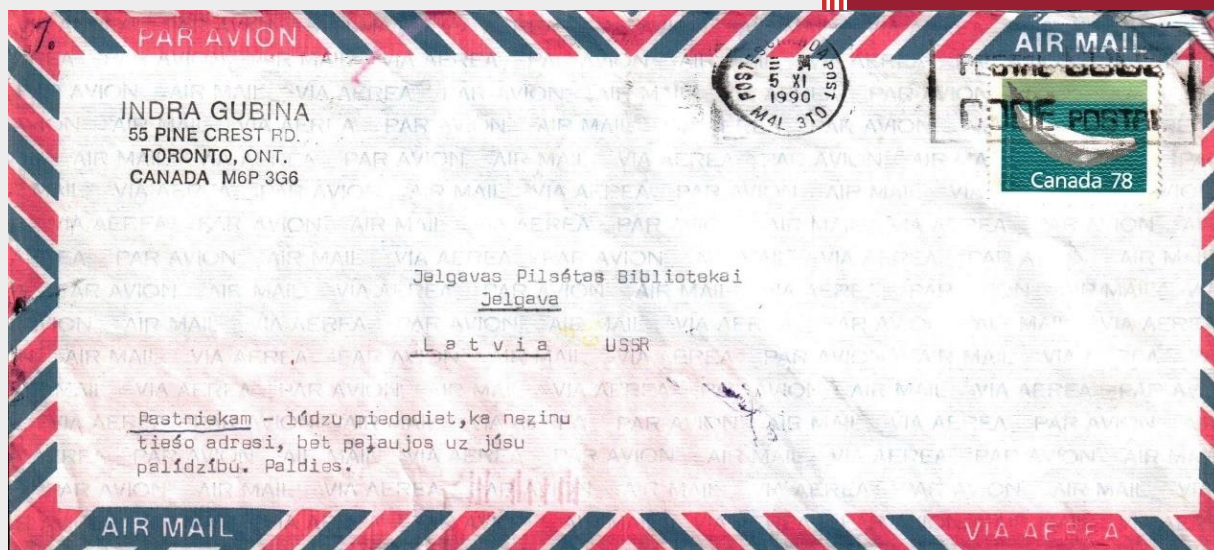

“CEL GALVU AUGSTĀK, LATVIETI!”

Baiba Īvāne

Jelgavas pilsētas bibliotēka

18.11.2020.

“CEL GALVU AUGSTĀK, LATVIETI!”

BIBLIOTĒKAS ROBEŽZĪMES. SARAKSTE AR TRIMDU

Pētot Jelgavas pilsētas bibliotēku 100 gadu garo vēsturi, no jauna pārlasot neskaitāmās atskaites, gada pārskatus, statistikas rādītājus, rīkojumus, fotogrāfijas un salīdzinoši nedaudzās dzīvās atmiņas, top skaidrs, ka šajā vienlaikus garajā un īsajā Jelgavas pilsētas bibliotēkas pastāvēšanas simtgadu posmā ir daudz notikumu – lielu un mazu – kas būtu pelnījuši uzmanību.

Tomēr man, šo publikāciju autorei, sevišķi novembrī ir būtiski runāt tieši par bibliotēku vēstures robežzīmēm – par pagrieziena punktiem, kuros bibliotēka spoguļo mūs pašus. Par to, kā bibliotēkā pēc ilgā padomju okupācijas perioda sāk atgriezties brīvība. Par to, kā izlikšanos nomaina patiesums. Par bibliotēkas saraksti ar trimdu, kam šajā brīvības ceļā bijusi nozīmīga vieta.

Ikdienā mēs par to daudz nedomājām

Iepriekšējā publikācijā (https://ej.uz/3_publicacija) rakstīju par to, kā pēc 1944. gada bibliotēkā ienāk varmācīga ideoloģija – kā no “nevēlama” satura, no padomju pilsonim “naidīgiem” izdevumiem tiek “tīrīti” bibliotēku grāmatu krājumi – grāmatas tiek dedzinātas, smalcinātas, nobēdzinātas. Kā par bibliotēku darba neatņemamu obligātu sastāvdaļu kļūst padomju ideoloģijas propaganda, slavinot pastāvošo varu un “komunisma sasniegumus”. Protams, ka šis ideoloģiskais “ietvars” ilgajos padomju okupācijas gados neatspoguļo Latvijas iedzīvotāju, tostarp bibliotēkā strādājošo, patiesās domas, jūtas un pārliecību. Taču tas vienlaikus ir bijis nomācošs un nospiedošs cietums, kura biežajos mūros bija jāizdzīvo vairākām paaudzēm. Un kuri neizbēgami ietekmēja ikvienu cietumā ieslodzīto. Arī bibliotēkas.

Kādā sarunā par bibliotēku ikdienas darbu padomju okupācijas gados Jelgavas pilsētas bibliotēkas ilggadējai darbiniecei Maijai Godelei, kas bibliotēkā strādā kopš 1975. gada, jautāju par to, cik psiholoģiski viegli vai grūti bijis pildīt obligātās propagandas nodevas bibliotēkas ikdienas darbā: *“Ikdienā mēs par to daudz nedomājām. Plāns bija jāaizpilda, bezjēdzīgās atskaites par piecgades plāniem bija jāiesniedz, jāslavina režīma svinīgie notikumi. Tolaik vienkārši bija tāda prasība un formāli mēs to izpildījām,”* vēl piebildei citējot kādas savas kolēģes tolaik sarkastisko frāzi, kas Jelgavas bērnu bibliotēkas darbinieku vidū aizkulisēs tikusi lietota visai bieži: *“Komjaunieši rada grūtības, lai tās pārvarētu”*.

Šo robežšķirtni starp ideoloģijas formālajām prasībām un reālajām cilvēku domām un jūtām varam simboliski saskatīt arī kādā it kā ikdienišķā pašrocīgi zīmētā apsveikuma kartītē, kuru kolēģiem bērnu bibliotēkas 10 gadu jubilejā 1962. gadā dāvinājis Jelgavas Zinātniskās bibliotēkas kolektīvs. Apsveikuma tekstā teikts: *“Sveicot Jelgavas pilsētas bērnu bibliotēku jubilejā, vēlam panākumus mūsu jaunās paaudzes audzināšanā par krietniem un skaidriem padomju cilvēkiem!”* Piedevām šo “skaidro” padomju cilvēku apsveikumā, protams, simbolizē neviens cits kā apzinīgs pionieris, kas ar grāmatu rokā un pārliecības dzirkstīm acīs raugās komunisma gaišajā nākotnē. Taču aizverot ideoloģiski pareizi uzrakstīto apsveikumu, no aizmugures vāka uz mums ķecerīgi

raugās “izvirtušās”, kapitālistiskās pasaules popkultūras tēls – mikipele! Un kā nu ne – līdz Padomju Savienībā tika radīta personalizētā mikipele, vēl bija jāgaida 4 gadi – E. Uspenska stāsts par Pekausi jeb Čeburašku iznāk tikai 1966. gadā, savukārt multiplikācijas filma pēc stāsta motīviem – tikai 1969. gadā.

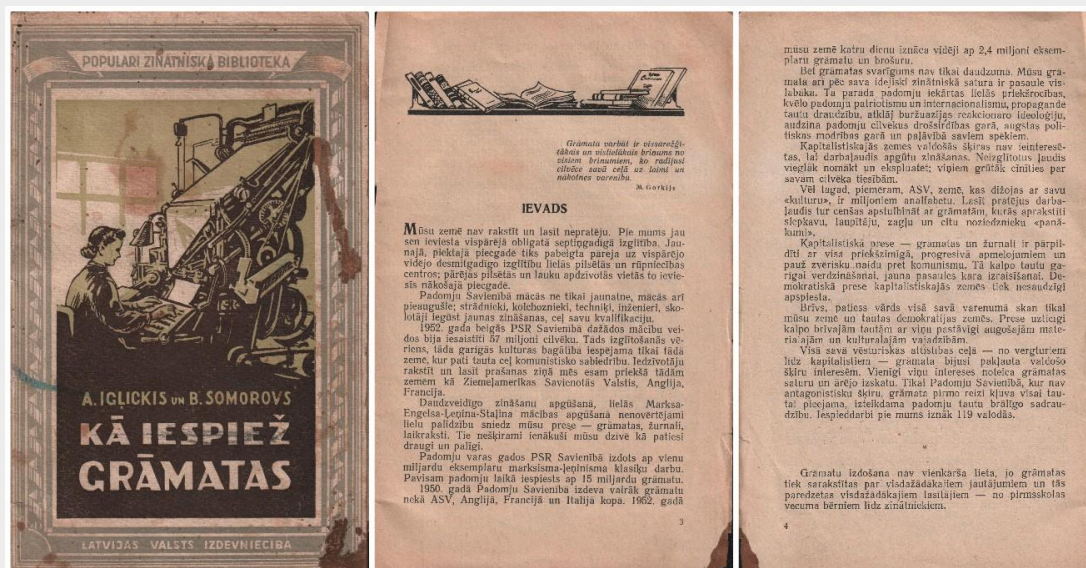
“Vēlam panākumus mūsu jaunās paaudzes audzināšanā par krietniem un skaidriem padomju cilvēkiem!”

Padomju grāmata – vislabākā pasaulē?

Ielūkosimies kādā 1954. gada izdevumā, kas savulaik glabājās Jelgavas bērnu bibliotēkas (Jelgavas pilsētas bērnu bibliotēka tiek atvērta 1952. gadā, šobrīd – Jelgavas bērnu un jauniešu bibliotēka “Zinītis”) un citu bibliotēku krājumā.

A. Ilgickia, B. Somorova izdevums “Kā iespiež grāmatas” var šķist tam laikam atbilstošs un visādi noderīgs populārzinātnisks izdevums, kurā aprakstīta grāmatiespiešanas vēsture, iespiestehnikas attīstība. Taču nav vairs nozīmes tam, kas tieši izklāstīts šajā izdevumā, visa esence izteikta ievadā: “1950. gadā Padomju Savienībā izdeva vairāk grāmatu nekā ASV, Anglija, Francija un Itālija kopā. [...] Bet grāmatas svarīgums nav tikai daudzumā. Mūsu grāmata arī pēc sava idejiski zinātniskā satura ir pasaulē vislabākā. Tā parāda padomju iekārtas lielās priekšrocības. [...] Kapitālistiskā prese – grāmatas un žurnāli – ir pārpilni ar visa priekšzīmīgā, progresīvā apmelojumiem un pauž zvērisku naidu pret komunismu. Tā kalpo tautu garīgai verdzināšanai, jauna pasaules kara izraisīšanai. [...] Visā savā vēsturiskās attīstības ceļā – no vergturiem līdz

kapitālistiem – grāmata bijusi pakļauta valdošo šķiru interesēm. Tikai Padomju Savienībā, kur nav antagonistisku šķiru, grāmata pirmo reizi kļuva visai tautai pieejama, izteikdama padomju tautu brālīgo sadraudzību.”

“Kā iespīež grāmatas.” A. Iglickis, B. Somorovs ; V. Popova red. Rīga : LVI, 1954. 65 lpp.

Kas tad īsti slēpjas zem šo “pasaulē labāko padomju grāmatu” slavinājuma? Un kā un kad Jelgavas pilsētas bibliotēkās tomēr nonāca “kapitālistiskās pasaules” grāmatas ar tajās it kā sludināto zvērisko naidu pret komunismu?

Pēc Otrā pasaules kara Latvijā tika atjaunota pilnīga grāmatniecības procesu centralizācija, tas nozīmē, ka valsts izdevniecību darbību noteica vissavienības uzraugošo iestāžu rīkojumi un atļaujas, ideoloģiskās vadlīnijas: “Latvijas Komunistiskā partija un cenzūras ierēdņi liedza iepazīt trimdas, represēto vai iekšējā emigrācijā nonākušo autoru darbus, kā arī neatkarīgās Latvijas grāmatniecības nozīmīgākos izdevumus. Cenzūras radīto iespieddarbu trūkumu aizpildot ar netalantīgu, bet režimam lojālu autoru tekstiem, kas iespiesti masu tirāžās; tika būtiski deformēts nacionālās rakstniecības un zinātnes attīstības process.”¹ Tikmēr Rietumos pakāpeniski veidojās trimdas izdevējdarbība – sevišķi Vācijā un Zviedrijā. Taču Latvijas bibliotēkās, saprotams, šī latviešu izdevējdarbības daļa padomju okupācijas periodā netika pārstāvēta.

Viss strauji mainījās 20. gadsimta 90. gados, kad bibliotēkās sākās aktīva sarakste ar trimdas tautiešiem, no kuriem līdz pat 20. gadsimta 90. gadu beigām tiek saņemti nozīmīgi grāmatu sūtījumi un dāvinājumi ar izdevumiem, kas līdz šim bibliotēkas lasītājiem nebija pieejami.

Jelgavas pilsētas bibliotēkas (tolaik Jelgavas Zinātniskās bibliotēkas) sarakste un turpmākā sadarbība ar trimdas latviešiem ir bijusi cieši saistīta ar Jelgavas Latviešu

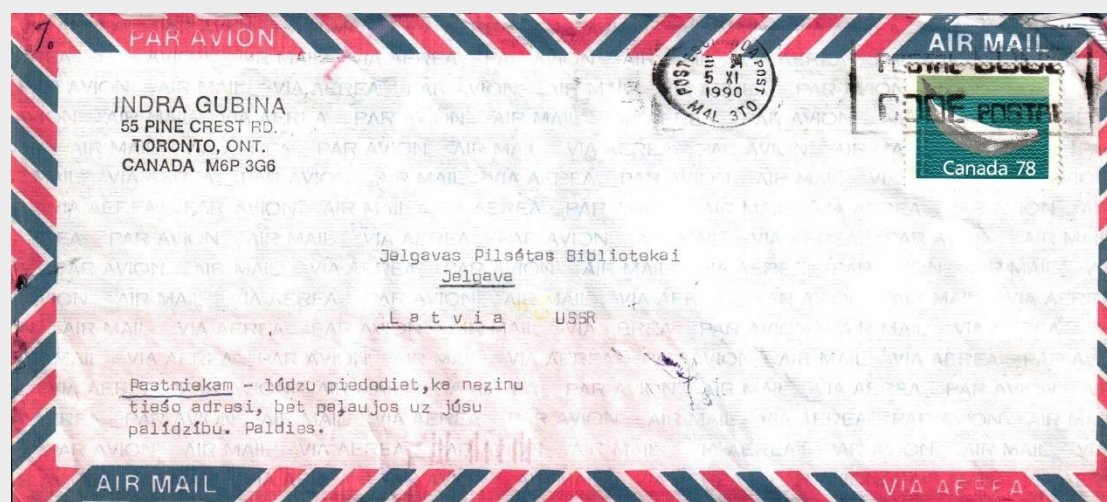
¹ Zanders, Viesturs. Grāmatniecība Latvijā. Vēsturiskā attīstība, nozīmīgākās izdevniecības. Nacionālā enciklopēdija. Tiešsaistes resurss: <https://enciklopedija.lv/skirklis/22533>

biedrības darbību. 1990. gada 10. jūnijā tieši Jelgavas pilsētas bibliotēkas Krišjāņa Barona zālē tiek atjaunota vēsturiskās Jelgavas latviešu biedrības darbība. Līdz brīdim, kamēr biedrība iegūst savas atsevišķas telpas, visas sanāksmes notiek tieši bibliotēkā. Taču daudz svarīgāki par telpām ir cilvēki. Tolaik Jelgavas pilsētas bibliotēkas sarīkojumu organizatore un vienlaikus Jelgavas Latviešu biedrības sekretāre ir Elza Mistere, kas organizēja tikšanās ar trimdas autoriem. Šie sarīkojumi bija ļoti apmeklēti, tos vadīja latviešu valodas skolotāja no Zaļeniekiem Liliāna Štauere. Nozīmīga loma sadarbībā ar diasporu ir arī toreizējai Jelgavas Zinātniskās bibliotēkas direktorei Aijai Nadziņai, kas bija arī atjaunotās Jelgavas Latviešu biedrības pirmās valdes sastāvā. Jāpiebilst gan, ka lielākā daļa bibliotēkas novadpētniecības krājumā esošo vēstuļu, kas sūtītas trimdas tautiešiem, ir Elzas Misteres rakstītas – tieši viņa bija tā, kas aktīvi un nesavtīgi nodevās šim darbam – uzrunāt, aicināt ciemos, apkopot līdz tam nepieejamo informāciju par diasporas dzīvi un radošo darbu tālumā. Aija Nadziņa kā iestādes vadītāja vēstules parakstīja, bet pati nodarbojās ar citiem bibliotēkai nozīmīgiem darbiem.

Līdz ar trimdas rakstnieku apmeklējumiem bibliotēkas krājumā ieplūda autoru dāvinājumi – līdz šim bibliotēku krājumos nepārstāvēti latviešu un ārvalstu autoru darbi.

Nezinu adresi, kur sūtīt, bet ceru, ka šī vēstule aizies uz pareizo vietu

Viena no pirmajām vēstīm no trimdas, no Toronto Kanādā, ko saņēma Jelgavas pilsētas bibliotēka 1990. gadā, ir rakstnieces Indras Gubiņas (1927–2017) vēstule, kurā daiļrunīga ir jau pati aploksne vien. Pirmkārt, vēstule adresēta Jelgavas pilsētas bibliotēkai – visu padomju okupācijas posmu un vēl pēc neatkarības atgūšanas bibliotēkas oficiālais nosaukums bijis Jelgavas Zinātniskā bibliotēka, pirmskara bibliotēkas nosaukums tiek atjaunots vien 2016. gadā. Taču balss no tālienes sveicina tieši Jelgavas pilsētas bibliotēku – tādu, kāda tā bijusi vēl brīvajā Latvijā. Aploksnes kreisajā apakšējā stūrī redzams vēstījums pastniekam.

“Pastniekam – lūdzu piedodiet, ka nezinu tiešo adresi, bet paļaujos uz Jūsu palīdzību. Paldies.”

Indra Gubiņa
55 Pine Crest Rd.
Toronto, Ont. Canada M6P 3G6

1990. gada 2. novmbris

Jelgavas Pilsētas Bibliotēkas
vadītjam (ai) ?

Esmu jelgavniece, kas nu jau gadiem ilgi dzīvo svešās zemēs, kāpēc – jūs ziniet. Vēsture līdz 1944. gadam mums bija vienāda, tālāk – izveidojās gandrīz vai 2 latviešu kultūras, viena dzimtenē, otra – trimdā. Esmu daļa un produkts no trimdas kultūras, rakstniece.

Manas grāmatas vienmēr ātri pēc iznāksšanas izpirka, bet – veciem, lūdzim nomirstot, vienu otru izdevies atkal dabūt apkaļ, un tās tagad es sūtu, cik man tas iespējams, bibliotēkām Latvijā.

Tā kā pati esmu jelgavniece, tad man gribētos, ka turienes bibliotēkā būtu kāda mana grāmata. (Pavisam man publicētas 20, no tām 4 dzejas, pārējās proza).

Nezinu adresi kur sūtīt, bet ceru, ka šī vēstule aizies uz pareizo vietu. Lūdzu atrakstiet man, vai jums vispār ir kāda mana grāmata, vai vēlaties, kur lai sūtu.

Ar patiesu cieņu un mīļiem sveicieniem visiem jelgavniekiem

Indra Gubiņa

“Esmu jelgavniece, kas nu jau gadiem ilgi dzīvo svešās zemēs, kāpēc – jūs ziniet.”

Ceru, ka Jūs sapratāt, kāpēc es 19. augustā no Jelgavas – aizbēgu. Atkal no Jelgavas!

Bibliotēka uzrunāja un aicināja daudzus trimdā dzīvojošus tautiešus rakstīt vēstules un sūtīt bibliotēkai ziņas par sevi, tā sākot veidot Jelgavas pilsētas bibliotēkas trimdas novadnieku kartotēku – tajā tika iekļautas ziņas par līdz šim pilnīgi nezināmajiem novada trimdas literātiem.

Ļoti cienītā Margarita Kovaļevska kundze!

Ar bijušās jelgavnieces, Kanādā dzīvojošās, dzejnieces Lolitas Gulbes mīlu gādību esam sapēmuši Jūsu adresi.

Jelgavas pilsētas Zinātniskā bibliotēka interesējās par ārzemēs dzīvojošiem jelgavniekiem- dzejniekiem, rakstniekiem, kultūras un mākslas darbiniekiem. Lielākā daļa ir jau atsaukušies un tā ir jau nodibinājušies kontakti. Diemžēl ar Jums līdz šim mums nebija iespēja sazināties, jo nezinājām Jūsu adresi. Mūsu bibliotēkā ir diezgan prāvs Jūsu darbu klāsts. Mēs ļoti vēlētos ar Jums sarakstīties. Uzzināt kādi darbi ir iznākuši ārzemēs, kā arī fotouzņēmumus un recenzijas laikrakstos un žurnālos, kur būtu rakstīts par Jūsu daiļradi. Zinot, ka Jums otra mīlestība ir glezniecība, labprāt vēlētos kaut ko tuvāk uzzināt arī par šo nodarbošanos. Ceram, ka Jūs neatteiksiet mūsu lūgumam. Mēs būsim ļoti pateicīgi. Gaidām Jūsu vēstuli.

Ar cieņu *Aija Nadziņa*
Aija Nadziņa Jelgavas Zinātniskās bibliotēkas direktore.

Jelgavā, 22.04.93.

“Mēs ļoti vēlētos ar Jums sarakstīties. Uzzināt, kādi darbi ir iznākuši ārzemēs.”

N° 1

Ļoti cienītais P.Dardzāna kungs!

Šodien saņēmām Jūsu sūtītās grāmatas "Dieva plaukstā" I un II daļa. Ļoti pateicamies Jums par vērtīgo dāvanu Ziemassvētku priekšvakarā.

Ļoti žēl, ka līdz ar grāmatām nebija vēstulīte, kurā Jūs būtu mums pastāstījis nedaudz par sevi. Mūs interesē, vai esat jelgavnieks? Ja esat, tad pastāstiet mums, kāds Jūsu dzīves posms saistīts ar Jelgavas pilsētu. Mūsu bibliotēka veido novadpētniecības kartotēku, vāc materiālus par Jelgavā un tās novadā dzīvojošiem ievērojamākiem cilvēkiem. Pašlaik par Jums nav nekādu ziņu, tādēļ ļoti lūdzam atrakstīt mums vēstuli. Mēs ļoti priecātos, ja varētu ar Jums tuvāk iepazīties. Bibliotēkai trūkst literatūra par Latvijas vēsturi. Jūsu dāvētās grāmatas ir liels ieguvums mūsu bibliotēkai. Vēlreiz pateicamies un gaidām Jūsu vēstuli.

GAISUS UN MĪJUS ZIEMASSVĒTKUS, VESELĪBU
UN PANĀKUMUS JAUNAJĀ GADĀ!.

Ar cieņu Aija Nadziņa

Jelgavas pilsētas zinātniskās bibliotēkas
direktore

Jelgavā, 11.XII
1991.gadā

"Mūs interesē, vai esat jelgavnieks? Ja esat, tad pastāstiet mums, kāds Jūsu dzīves posms saistīts ar Jelgavas pilsētu."

1991. gada 30. janvāris

Indra Gubiņa
55 Pine Crest Rd.,
Toronto, Ont. Canada M6P 3G6

Centrālā Zinātniskā Bibliotēka
Aijai Nadziņai

Akadēmijas ielā 26
Jelgavā LATVIA 229600

Sveicināta Aija Nadziņa,

Sagēmu Jusu 12. decembra vēstuli, un priecājos ka mana (bez adreses) tomēr
sasniegusi vajadzīgo iestādi. Katrā ziņā vēlētos, ka manā jaunības pilsētā
paliktu manas grāmatas! Esmu Jelgavā gājusi pirmsskolā, pamatskolā un aiz-
sākusi vidusskolu – Jelgavas Valsts Skolotāju institūtu. Diemžēl – to nepaguvu
pabeigt. Pabeidzu Vēcijā Libekas Latviešu ģimnaziju, kur skolas direktors bija
pēdējais
Jelgavas institūta direktors Pauls Bukans, un mans klases audzinātājs tas pats,
kas institūtā fiziķis Pēteris Auziņš. 1947.gada rudenī aizbraucu uz Angliju kā
Eiropas brīvprātīgā strādniece (jo kaut kur vajadzēja dabūt kārtīgāk pāst!)
Anglijā – Bradfordā sākotnēji strādāju fabrikā – audu. Paralēli darbam vakara
skolā tūlīt mācījos grāmatvedību un mašīnrakstīšanu un biju pirmā Bradfordā,
kas no ārzemniekiem izķepurojās ārā no fabrikas. Strādāju tad birojā. (Jelgavā
resp. neprecējusies saucos Indra Bencone). 1950.g. apprecēju valmierieti Gunāru
Gubinu, un 1952.g. pārcēlāmies uz dzīvi Kanadā, kur strādāju birojā un 1960.g.
sāku studēt Toronto universitātē mākslas vēsturi, beidzu 1963.g. ar B.A. gradu.
Pēc tam strādāju Toronto mākslas galerijā, vācāk pie universitātes Mākslas vēstures
departamenta bibliotēkā, 1968.g. – aizgāju atpakaļ studēt – Bibliotekārzinības un
ieguvu otru gradu Bibliotekārzinības. Pēc tam strādāju Toronto Universitātes
bibliotēkas svešvalodu nodaļā par grāmatu klasificētāju, katalogētāju līdz 1985.g.

“Esmu Jelgavā gājusi pirmsskolā, pamatskolā un aizsākusi vidusskolu – Jelgavas Valsts Skolotāju institūtu. Diemžēl – to nepaguvu pabeigt.”

Jelgavas pilsētas bibliotēka sadarbībā ar Jelgavas Latviešu biedrību Krišjāņa Barona zālē organizēja jelgavnieku tikšanās ciklu ar trimdas tautiešiem. 1991. gada 20. augustā bija plānota tikšanās ar Indru Gubiņu. Rakstniece ieradās Jelgavā 19. augustā, taču diemžēl tajā pašā dienā steigā un bailēs pameta Jelgavu, un pēc tam arī Latviju. Šī vēstule ir zīmīga laikmeta liecība par to, kā trimdā dzīvojošie latvieši Augusta puča laikā vēlreiz bēga no dzimtenes.

INDRA GUBINA
55 PINE CREST RD.
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3G6

1991. gada 30. augustā
Toronto

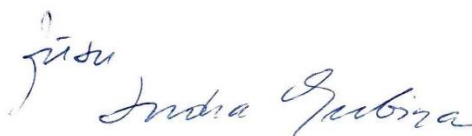
Sveicināta, Aija Nadziga!

Ceru, ka Jūs sapratāt, kāpēc es 19. augustā no Jelgavas - aizbēgu. Atkal no Jelgavas! Man nebija līdz nekādu dokumentu, un ja nu pie Daugavas tiltiem prasītu? Gudrāk likās - mēģināt tikt pēc iespējas ātrāk ārā no zemes (kaut arī dzimtenes), kuras pilsonis neesmu. Otrdien 20. aug. - kad man būtu bijis jālasa Jūsu bibliotēkas rīkotajā vakarā - biju jau Kopenhāģā. Mistera kundze vēl zvanīja priekšusdienā, lai vismaz iegriežos bibliotēkā, bet tā kā jau biju Lielupei otrā pusē - tad taisnā ceļā devāties uz Rīgu. Droši vien radīju jums kādas neērtības, bet - tā tas sanāca, un tādā notikumu reizē visam rodas citādi mēri.

Kas zina - ja politika un ekonomija ieslīdēs noteiktākās slīdēs, nākamgad varēšu apciemot Jelgavu mierīgākā brīdī. Pasakiet paldies Sv. Annas baznīcas ansamblim par gribēšanu dziedāt dziesmas ar maniem tekstiem. Būtu bijis jauki dzirdēt, bet - kā iznāca, tā iznāca. Sirsnīgs paldies Mistera kundzei ~~pa~~ visu, ko manis labā viņa darīja. Pašlaik pie mums ir pasta stacijas - vēstules netiek ne ārā, ne iekšā. Izmantoju kādu braucēju no Latvijas, lai nosūtītū šo vēstuli. Ceru, ka nepazudīsim viena otru, ka Jūs vai Mistera kundze atrakstīs, kas notika Jelgavā 20. augusta vakarā, kāds tur bija noskaņojums, vai tik pat sasprindzis un bezcerīgs kāds tajās 2 dienās bija Rīgā? Tagad - viss liekas gaišāks un cerīgāks! Bet tajābrīdī to nevarēja paredzēt.

Atvainojos, ja jums radās kādas nepatīkšanas, bet ceru, ka saprotat.

Ar sirsnīgu sveicienu jums un pārējiem bibliotēkas darbiniekiem, kas mani gaidīja!

“Ceru, ka nepazudīsim viena otru, ka Jūs vai Misteres kundze atrakstīs, kas notika Jelgavā 20. augusta vakarā, kāds tur bija noskaņojums, vai tikpat sasprindzis un bezcerīgs kāds tajās 2 dienās bija Rīgā?”

Par 1991. gada augusta notikumiem liecina arī citas sarakstes. Tā, piemēram bibliotēkas sarakste ar rakstnieci, dramaturģi Ainu Vāveri (1924–2011).

N₂₀ 1.

Ļoti cienītā Vāveres kundze!

Vispirms atļaujiet pateikties Jums par grāmatas "Svešatnes albums" dāvinājumu Jelgavas Zinātniskai bibliotēkai. To saņemām ar mūsu cienītās Laimas Saknes kundzes starpniecību. Ļoti žēl, ka šajā vasarā, kad viesojaties Dzimtenē, mums neiznāca satikties.

Augustā Jelgavā viesojās mūsu novadnieces, jelgavnieces-rakstnieces Benita Veisberga un Indra Gubiņa. Indra Gubiņa paspēja pabūt Jelgavā tikai vienu diennakti. Tā gaidītā tikšanās viņai ar jelgavniekiem diemžēl nenotika. Par Jūsu viesošanos Latvijā mūs arī informēja Saknes kundze. Cerējām tikties arī ar Jums, bet viss pavērsās neparedzēti, tā arī nesatikāmies... Tomēr mēs ļoti vēlētos ar Jums sarakstīties un tuvāk iepazīties.

Tagad dažus vārdus par mūsu bibliotēku. Esam lielākā bibliotēka Jelgavas novadā. Mūsu fondos ir dažādu nozaru literatūra. No Nacionālās bibliotēkasesam saņemusi nedaudz ārzemēs izdoto latviešu autoru darbus, kuri Latvijai sūtīti kā dāvinājumi. No Jums mums ir šī vienīgā grāmata. Mēs būtu ļoti pateicīgi Jums, ja būtu kāda iespēja saņemt Jūsu grāmatas, kā arī recenzijas par Jūsu darbiem.

"Cerējām tikties arī ar Jums, bet viss pavērsās neparedzēti..."

Tā mēs kaut mazliet apmierinātu
mūsu lasītāju lielo interesi par to
kultūr-daļu, kas līdz šim bija nezinā-
ma.
Saiņām šīs vēstuli.
Līdz šim zinātniskās bibliotēkas
direktore
Elza Naolģa
Jelgava
6. XII 1991. g.

Vēstules noslēgums lapas otrā pusē. "Tā mēs kaut mazliet apmierinātu mūsu lasītāju lielo interesi par to kultūr-daļu, kas līdz šim bija nezināma." (Pibilde: vēstulē redzams Elzas Misteres rokraksts)

vēstule №1

Aina Vāvere
42a Burnell Drive
BELAIR SA, 5052
AUSTRALIA

(08) 278 6711

1992. gada 5. aprīlī

Cienītā Aija Nadziņa!

Pašlaik man radusies izdevība, nosūtīt dažas grāmatas uz Latviju. Tādēļ kopējā pakā kas iet uz Latviešu izglītības biedrības biroju Rīgā, Aspāzija bulvārī 34, ielieku divas savas grāmatas Jūsu bibliotēkai. Viena ir mana lugu grāmata, otra angļu valodā, antoloģija, kas varētu būt interesanta tādēļ, ka tā ir daudzvalodu autoru-sieviešu grāmata.

Karoga izdevniecībā vajadzētu Rīgā drīz iznākt manai jaunākajai grāmatai, tā vismaz Māra Zālīte sola savā vēstulē, lai gan ar papīru, cik saprotam, pie Jums iet grūti.

Par pagājušā gada neizdošanos Jelgavā pie Jums viesoties, man tiešām ir žēl. Ceru, ka kādreiz to varēšu izdarīt priecīgākos apstākļos nekā tas būtu bijis pagājušajā gadā.

Šo vēstuli Izglītības Biedrības sekretāre Jums nosūtīs kad paka būs pienākusi Rīgā. Jums būtu ar viņiem jāsaazinās, telefons 210459, Rīgā, un grāmatas pie izdevības jāsaņem.

Jums, visiem Jūsu kolēģiem un "vecajai" Jelgavai visu labu vēlot,

ar sveicieniem, Jūsu, *Aina Vāvere*

Sveiciens no Austrālijas!

1992.g. 10. oktobrī.

Pagāsmīnēto vēstuli nosūtīju Jums, aprīlī tieši kurā arī nosūtīju Jums divas savas grāmatas. Kā Jānes kundze man raksta, jūs laukam ne vēstuli, ne grāmatas neesat vēl saņēmusi.

Mums ir zināms, ka tas tiešām Rīgā pienācis augusta sākumā. Tā mums varu vēlīgi teikt, lūdu ziņot vai iecirīzāties Rīgā, Izglītības Biedrībā un sekretārei Dainītai Kolokolovai paprast, kas ar paņemu un vēstuli noliciis. Arun rakstot, noliciis sazināšanās trūkums.

106 istaba Danus betons
rīga.

Visu labu vēlot, un cerot uz redzēšanos,

P.S. Pievienoju savu bio-bibliogrāfiju kā Jānes kundze minēja, ka jūs vēlaties. To sagatāju planotāju trimdas enciklopēdijā kurās piedāvā Jums vairākus rakstus. Namēt par labu. PV.

Aina Vāvere

"Par pagājušā gada neizdošanos Jelgavā pie jums viesoties, man tiešām ir žēl. Ceru, ka kādreiz to varēšu izdarīt priecīgākos apstākļos, nekā tas būtu bijis pagājušajā gadā."

Pagaidām tikai no dāvinājumiem mēs dzīvojam

Sarakste ar trimdu arī apliecina sarežģītos materiālos apstākļus, kādus pēc neatkarības atgūšanas bija jāpiedzīvo bibliotēkai, kultūras nozarei un Latvijai kopumā. Trimdas tautiešu dāvinājumi ne tikai saturiski, bet arī skaitliski veidoja ievērojamu daļu tā laika bibliotēku krājumu.

L. cienītā Gubiņas kundze!

Jūsu vēstuli jau saņēmām martā, bet nevarējām ātrāk atbildēt, jo bijām nodomājuši veikt mūsu lasītāju aptauju par visvairāk lasīto mūsu novadnieku romānu. Un mums par prieku un Jums par gandarījumu varam priecīgi paziņot, ka visvairāk pieprasītā un lasītā grāmata ir Jūsu-Indras Gubiņas "Iztiksim bez mēness". Ap-sveicam ar panākumiem! Mūsu lasītāji ļoti labprāt lasa Jūsu romā-nus, stāstus un noveles, bet diemžēl mūsu bibliotēkā vēl nav "Zelta ieleja", "Raksts putekļos", "Paskaties klāvā", "Pār plašu jūru". Tos vēl ceram iegūt.

Paldies Jums un pārējiem dāvinātājiem, kuri mums atsūtījuši grāmatas. 37%, no pagājušā gadā iegūtām grāmatām, ir dāvinājumi. Vēl neesam Jūsu sūtījumu saņēmuši, ceram, ka drīzumā tas pienāks. Arvien mazāk paliek līdzekļi kultūrai. Daudzos Latvijas rajonos un pilsētās kultūras iestādes slēdz līdzekļu trūkuma dēļ. Arī mums iet diezgan grūti, līdzekļu trūkuma dēļ nevaram pasūtīt visus pieprasītos laikrakstus un žurnālus. Tomēr vēl jau cīnāmies. Jau tagad pateicamies par sūtījumu.

Vai neesiet iecerējusi ciemoties Latvijā šajā vasarā? Ja nu Jūs būtu Jelgavā, lūdzam par to paziņot, varbūt varam noorganizēt mūsu lasītāju un arī biedrības biedru tikšanos ar Jums. Elza Mis-tere bibliotēkā vairs nestrādā, bet vēl arvien darbojas Latviešu biedrībā, tā kā sakari mums ir. Ja nu Jūs būtu Jelgavā, lūzdu tad zvaniet Elzai uz māju 46255, tad visu arī kopīgi noorganizēsim. Ceram, ka Jums būs interesanti tikties ar savu darba lasītājiem. Sirsnīgs sveiciens no mūsu kolektīva. Arī Elza Mistere sirsnīgi sveic Jūs.

Palieciēt mīļi sveicināta ar cieņu

Aips Dabinskis

Jelgavā, 04.05.94.

"Paldies Jums un pārējiem dāvinātājiem, kuri mums atsūtījuši grāmatas. 37% no pagājušā gadā iegūtām grāmatām ir dāvinājumi. [...] Daudzos Latvijas rajonos un pilsētās kultūras iestādes slēdz līdzekļu trūkuma dēļ. Arī mums iet diezgan grūti, līdzekļu trūkuma dēļ nevaram pasūtīt visus pieprasītos laikrakstus un žurnālus. Tomēr vēl jau cīnāmies."

atbilde (uz sūtīj.) №5
(№5 vēstules nav)

Jelgavā, 4. maijā 1994. gadā.

Labdien, mīlā Gulbes kundze !

Liels Jums paldies par sūtījumu. Esam Jums ļoti pateicīgi. 37 % no visas iegūtās literatūras ir dāvinājumi. Paldies Jums un arī visiem pārējiem dāvinātājiem, kuri sūta mums ārzemēs izdotās grāmatas. Pagaidām tikai no dāvinājumiem mēs dzīvojam.

Ceram, ka šovasar Jūsu ciemošanās Latvijā būs ilgāka, tad jau cerams, ka tiksimies. Domāju, ka tas varētu būt bibliotēkā, tikai mums gan iepriekš vajadzētu zināt. Darbā telefons mums ir 46721, bet variet zvanīt Elzai Misterei uz māju 46255. Tad jau visu noorganizēsim.

Uz drīzu redzēšanos Jelgavā un dziļā pateicībā!

radz

“Pagaidām tikai no dāvinājumiem mēs dzīvojam.” No vēstules dzejniecei Lolitai Gulbei (1931)

I.cien. Indra Gubiņas kundze!

Pateicamies par sirsnīgiem vēlējumiem Jaunajā Gadā! Mūs ļoti priecēja aploksnes uzlīme "Cel galvu augstāk, latvieti!" Tas mūs visus sapurināja, šajā drūmajā un lietainajā ziemā. Pie mums vairs labu, skaistu, baltu ziemu nav. Ir lietūs un vētras, kas vēl smagāku dara mūsu pelēcīgo ikdienu. Nekas gan jau izturēsim.

Ļoti žēl, ka nebūsiet Latvijā Saieta dienās. Ceram, ka atbrauks Jūsu māsa, kā teica brālēns Imants, tad jau viņa noteikti piedalīsies mūsu Saitē. Gaidām viņu. Mēs būsīm priecīgi par katru, kurš piedalīsies šajā sarīkojumā un varēs pēc tam par to pastāstīt savējiem un arī pārējiem, kuriem nebūs iespēja atbraukt. Nosūtām Jums ieskatam Saieta programmas projektu.

Vēlreiz pateicamies par apsveikumu un ceram, ka kādreiz tiksimies.

Ar sirsnīgiem sveicieniem

Jelgava, 25.01.93

Elza Mīlēja

Pēteris Paudāns

"Mūs ļoti priecēja aploksnes uzlīme "Cel galvu augstāk, latvieti!" Tas mūs visus sapurināja, šajā drūmajā un lietainajā ziemā. Pie mums vairs labu, skaistu, baltu ziemu nav. Ir lietūs un vētras, kas vēl smagāku dara mūsu pelēcīgo ikdienu. Nekas, gan jau izturēsim."

Kur īsti ir mājas?

Jelgavas pilsētas bibliotēkas sadarbība ar trimdā dzīvojošiem autoriem, kopā ar Jelgavas Latviešu biedrību organizētie sarīkojumi–tikšanās ar ārzemju latviešiem, arī Jelgavas Latviešu biedrības iniciētie Pasaules jelgavnieku salidojumi, kas tika organizēti Jelgavā 1993., 1995., 1997., un 2000. gadā, apliecināja jelgavnieku vienotību un ilgi apspiestās, daudzos okupācijas gados noklusētās ilgas atkal būt kopā – būt latviešiem.

Nr. 3 rēķi

Ļoti cienītā Ingrīda Vīksnas kundze!

Sirsnišs paldies par vēstuli, kuru saņēmām decembra mēneša sākumā. Ļoti priecājamies, ka esiet atļicinājusi laiku, lai mūs iepriecinātu ar savu vēstuli. Mēs vēl arvien dzīvojam atmiņās par vasaras jauko tikšanos ar Jums. Šī bija bagāta vasara. Septembrī pie mums viesojās arī jelgavniece Lolita Gulbe.

Gunārs Bandēns bija ļoti jauks un atsūtīja mums videokaseti, kurā bija ierakstījies, bez mūsu tikšanās pasākuma, arī fragmentus par Jūsu viesošanos Latvijā. Mēs ļoti priecājamies, ka mūsu rīcībā ir šī filma. To varēsim parādīt mūsu lasītājiem kādā sarīkojumā.

Bibliotēkā darba ikdiena rit savā ierastā gaitā. Pagājušā gada 21. septembrī bibliotēkā atklājām literatūras izstādi, veltītu mūsu novadniekiem, ārzemēs dzīvojošiem rakstniekiem. Ieskatam nosūtām arī Jums fotto uzņēmumus no šīs izstādes, kurā redzams arī stends-veltīts Jūsu daiļradei. Kas attiecas uz lūgumu par 40. gados publicētiem Jūsu darbiem. Esam saistījušies ar Latvijas Nacionālo bibliotēku, cerams, ka arttās starpniecību varēsim tos iegūt, droši vien kopiju veidā. Kad saņemsim Jums noteikti aizsūtīsim.

Sakarā ar jelgavnieku salidojumu šajā vasarā 25, 26 un 27. jūnijā, gaidām Jūs atkal pie mums ciemos. Ceram, ka šajā vasarā te pulcēsies visi jelgavnieki, kuri pilsētu atstājuši II pasaules kara beigās.

Ar mīļiem sveicieniem, un uz drīzu redzēšanos!

Jelgavas pilsētas zinātniskās bibliotēkas
direktore. *hads*

Jelgavā, 07.01.93.

“Ceram, ka šajā vasarā te pulcēsies visi jelgavnieki, kuri pilsētu atstājuši II pasaules kara beigās.” No Jelgavas pilsētas bibliotēkas direktores Aijas Nadziņas vēstules rakstniecei, dzejniecei Ingrīdai Vīksnai.

[illegible]

“Pēc īsā, bet darbīgā apciemojuma Latvijā, pēc viesošanās arī Norvēģijā, es esmu atpakaļ “Mājās” Kanādā, – Toronto, – lai gan grūti pateikt, kur īsti ir mājas? Kur mājieta, kur dzimtene? Viss jāpārdomā un jāizsijā, kas redzēts un piedzīvots, un pārdzīvojumu jau bijis daudz!” No Ingrīdas Vīksnas vēstules Jelgavas pilsētas bibliotēkai.

Jelgavas pilsētas bibliotēkas sakari ar tautiešiem pasaulē pēc 1990. gada bijis nozīmīgs pagrieziens punkts bibliotēkas pašnoteikšanās ceļā. Liecinājums tam, ka bibliotēka tomēr ir vieta brīvībai un atklātībai.

Latvijas neatkarības atgūšana. Brīvība. Nenovērtējams dārgums, kas prasa ziedošanos un nerimstošu uzmanību. Brīvība prasa. Taču dod daudz vairāk. Iespēju būt Cilvēkam. Iespēju būt īstam un patiesam. Un skatīties otram acīs ar mīlestību, cienu un lepnumu.

Cel galvu augstāk, latvieti!

*Sper kāju drošāk, latvieti!
Un augstāk, lepnāk galvu nesi!
Lai skauģi redz un naidnieki,
Ka savā zemē kungs tu esi! [...]*

*Tā – tava zeme, tava valsts,
Ko pats tu guvi cīņā garā!
Tu vienīgais tās sargs un balsts;
Tās liktenis qul tavā varā.*

*To paša spēkiem kali tu
Un tēvu sapņiem veidu devi.
Cel, latviet, galvu augstāku
Un mācīes cienīt reiz pats sevi!*

Fragments no V. Plūdona dzejola "Latvietim"

Izmantotie avoti:

Publikācijas tapšanā izmantoti Jelgavas pilsētas bibliotēkas arhīva materiāli, kā arī npublicētie atmiņu ieraksti.